

Perlrott-Csaba Vilmos festők és *Medgyessy* Ferenc szobrász szerepelt, a másikon két művésznő, *Járitz* Józsa és *Schaar* Erzsébet.

Bornemissza Géza impresszionista-látású művész, kit a legújabb törekvések szele is érintett. Alkotásai nem nagygényűek, de mindig frissek és artisztikusak. *Perlrott-Csaba* vele szemben sokféle hatás alatt áll, ahány kiállítása van, annyiféle stílussal lép elő. Legújabb művei tűznek és víznek, *Matis* enak és *Pechstein*nek impulzusait együttesen dolgozzák fel. Képezhetők, hogy ezek a heterogén eredők mily szerencsétlen kísérletekre adnak alkalmat.

Járitz Józsa festményei a legújabb francia piktúra egy csoportjának jegyében fogantak. Formarendszere a le-

hetőség határáig leegyszerűsödött, a képek síkszerűvé váltak, erejük a kontúrban és a halk színezésben rejlik.

A két kiállítás legnagyobb értéke *Medgyessy* Ferenc volt, kinek művei a mai magyar szobrászat legkiválóbb alkotásai közé tartoznak. Valóban plasztikuslátású művész, ki nagy tömbökkel dolgozik s szem előtt tartja a statika örök törvényeit. Újabb művei közül kiválik az ősmagyar harcost ábrázoló lovasszobra — mennyivel szobrászibb és meggyőzőbb ez a munka, mint az úgynevezett emlékműszobrászat azonostémájú, kellemetlenül patétikus megoldásai — s néhány drapériás nőalak. *Schaar* Erzsébet szobrain egyelőre erősen érezni az anyaggal való küzködést.

Genthon István.

Zene.

Talán sohasem volt még olyan sűrű idegen karmesterjárás a fővárosban, mint amióta a Budapesti Hangversenyzenekar vezetősége felfedezte, hogy ez a mód ma a legegyszerűbb a változatosság követelményének megoldására. Német, osztrák, olasz stb. karmesterek gyors egymásutánban, egyik hétről a másikra váltják fel egymást a zenekar vezetésében, hogy egyik próbával (többre alig jut idő) kihozzák belőle azt, ami egyéni véleményük szerint a legfontosabb. Kétségtelen, hogy jó idegen mesterektől sokat lehet tanulni, de ez a tanulás csak akkor igazán eredményes, ha emellett egy állandó vezető gondoskodik a zenekar egységes játéktílusának kifejlesztéséről. Ez az alap, amelyre azután kellő sikerrel építhetik vadidegen karmesterek a maguk zseniális vagy kevésbé zseniális stílusukat.

Tartsunk egy kis szemlét a legutóbbi karmestervendégek fölött. *Masimo Freccia* igen közepes kvalitásokat mutatott. Legfőbb érdeme, hogy újdonságokat hozott. *Ravel* M. *Daphnis*

és *Chloe* c. suitejét, *Castelnuovo-Tedesco* nyitányát és *Bartók* meghangszerelt Erdélyi táncait és magyar képeit. Utóbbi előadása olyan gyenge volt, hogy ebben az esetben a kritikus csak úgy bizonyíthatja be jóakarátát, ha elhallgatja további észrevételeit.

Ravel zenéjének szírványos, de kissé hideg csillogását, páratlan könnyedségű formakészségét már sokkal jobb interpretálásban élvezhettük. Kifinomult esztéta szellem árad itt felénk, mely minden érzelmi értéket agyonstilizál, hogy annál könnyebben fordulhasson folyton más és más benyomások felé. Jelen suite balett formában 1912-ben került bemutatásra. Zenekarának színessége a hangversenydobogón sem vesztett. Nem csoda, hogy *Debussy* után *Ravel* volt az, aki virtuóz, újszerű technikájával a legerősebben hatott az újabb francia zenére.

Castelnuovo-Tedesconak (szül. 1895) *Shakespeare* *Makrancos* hölgyéhez írt nyitánya nem keltett mélyebb benyomást. A meggyőződés hevét inkább

külső programhoz való alkalmazkodás, finom kultúra pótolta. Hiába, az olaszok klasszikus konzervatív hajlandósága nem nyújt kedvező talajt a modern művészet túlzásainak, de viszont a korszakalkotó úttöréseknek sem.

A régi karmesternemzedék egyik legnagyobb képviselőjének, *dr. Weingartner* Felixnek klasszikus művészetéből, hatalmas zenei intellektusából sok tanulságot meríthet egy zenekar. Jelen esetben Beethoven IX. szimfóniáját vezényelte. Ellenállhatatlan szuggesztív ereje látszólag minden erőfeszítés nélkül, magától értetődően hoz ki muzsikusaiból mindent, ami kihozható. Ki is tett magáért mind a zenekar, mind a kitűnő székesfővárosi énekkar. Az est fő vonzerejét sokak számára nem ez a nagyszerű művészi teljesítmény, hanem a bevezető Brahms-szimfónia dirigensének, *Weingartnernek Studer Carmennek* szereplése jelentette. Női karmester ma még igen ritka jelenség s éppen ezért megítélése is nagyon egyoldalú. Rendes szokás szerint nem tehetsége, hanem nemének kedvessége és szépsége szerint kritizálják. Szó sincs róla, Brahms I. szimfóniájának komoly, nagy stílus, dacos energiája, megrázó őszintesége, mely nem szépít semmit s még az örömben is bizonyos nemes tartózkodást árul el, ugyancsak súlyos próbára tette az újraépítő karmester koncentráció erejét. Ha *Studer Carmennek* ez az erős összefogás nem is sikerült teljes mértékben, részletek kidolgozásában annyi tehetséget és intelligenciát mutatott, hogy feltétlenül rászolgál az úttörőket megillető teljes elismerésre. A tehetséges nők szellemi fejlődésük csúcspontját sokkal később érik el, mint a férfiak. Azokra a pályákra, ahol először próbálják ki képességeiket, természetesen háttérbe szorulnak a férfiak mellett, akinek nemzedékeken át bőven volt alkalma tehetségét izmosítani. Éppen ezért méltán remélhetjük,

hogy idővel *Studer Carmen* nemcsak tehetségben, hanem tudásban is bátran fel fogja venni a versenyt férfi kollégáival.

Végül *Weissbach Hans* düsseldorfi főzeneigazgató szerepléséről kell beszámolnunk. Kétségtelen, hogy ez az a karmestertípus, akinek vezénylese a legtöbb hasznot jelenti egy fiatal zenekar számára. Nem akar mindent készen kapni, sőt akkor sem esik kétségbe, ha a zenekart teljesen készületlenül találja, hanem fáradságot nem ismerve, nekifekszik a munkának.

Az est újdonsága *Tscherepnin* orosz zeneszerző zongoraversenye volt, melyet maga a szerző mutatott be. A mű érdekes kísérlet a zene tonális alapjainak kibővítésére, az egyes szólamok éles különválasztására, mely az egész stílusnak fametszethez hasonló érzéki-ségnélküli kemény merevséget kölcsönöz. A zongora nem játszik vezető szerepet, inkább a technikai, semmint zenei jellege jut érvényre. A kifejező eszközöknek eme rendkívüli redukciójával szemben érdekes ellenpólust képviselt a műsor második részét teljesen betöltő *V. Mahler szimfonia*.

A késő romantika egyik legérettebb alkotása ez a mű, a kifejező eszközök legvégső felfokozása, a legtisztább zene, amit Mahler valaha írt. A nagy ironikus itt sem tagadja meg magát. Az első tétel gyászindulójába — minden megrázó fájdalomra dacára — valami sajátos parodisztikus vonás vegyül, mintha a könnyek mögött önmagát gúnyoló mosoly rejtőzne. A szomorú hangulatot csakhamar túlharsogja az életöröm. A Scherzo nem egyéb, mint egyetlen bátor, grandiózus életigenlés, mely kitárt karokkal, mohón fordul a földi lét örömkelye felé, hogy annak minden cseppjét kiüríthesse. Az *Adagietto* éneke oly édes, lágy, oly bensőséges és derült, amilyen csak egy minden fájdalmat legyőzött, életét erős kézzel kormányzó lélekből fakadhat. Csodálatos művészettel építi fel Mahler

az utolsó tételt. Geniális humoreszk, amely a végén, mint mámoros, hatalmas életöröm himnusza a mahleri zene legnagyobb magaslataira emelkedik.

Weissbach kitűnő dirigensképességeit bizonyította a rendkívül bonyolult, nehéz mű előadásának nagyszerű lendülete, különösen a vonósok szép színei. Karmester és zenekar lelkiismeretes munkájukkal egyaránt rászolgáltak a meleg ünneplésre.

*

Vincent D'Indy-nek, a közelmúltban elhunyt nagy francia mesternek emlékére tartott művészetet közvetített a Rádió a Werbőczy-utcai Zichy-palotából. A Papp Viktor érdekes felolvasásával bevezetett magas színvonalú hangverseny például szolgálhatna a Rádió vezetőségének oly hangversenyek rendezésére, hol a közönség a zeneszerzőre és a művekre vonatkozó tudnivalókról ilyen előzetes felolvasás útján értesül. Ez a legjobb eszköz arra, hogy a Rádió legfőbb hivatását — az előkelő, komoly zenét közelebb hozva a hallgatóság szívéhez és eszéhez — betölthesse. A hangversenyen a leg-

kiválóbb művészek adtak elő D'Indy műveket. Hubay Jenő, az elhunyt mester fiatalkori jóbarátja szólószámkokban és a zongoratrióban ragyogtatta világhírű művészetét. Basilides Mária a tőle megszokott nagy kultúrával adott elő D'Indy-dalokat. A trió kényes nehéz zongoraszólamában feltűnt Hegyi Emánuel nagyszerű készsége és muzsikalitása.

*

Tarnay Alajos dalestjei a főváros társadalmának széles rétegeiben nagy népszerűségnek örvendenek. A közismert szerző kétségtelenül legnagyobb érdeme, hogy kitűnő ízléssel tudja kiválasztani maga számára azokat a költeményeket, melyek rokon hűrokat szólaltatnak meg szívében. Ez a finom hangulatú, gyöngéd lírájú, meleg kedélyű kis világ — mely annyira rokon Tarnay kedvenc költőjének, Falu Tamásnak világával — könnyen megtalálja az utat a hölgyközönség szeretetéhez. Legújabb dalainak, amelyeket kitűnő dalénekesek és énekesnők interpretáltak, nagy sikerük volt.

Prahács Margit.

Külföldi Szemle.

Hans Carossa. Ez a jeles író orvos Münchenben. Keveset írt és aránylag későn fogott az íráshoz, mégis úgy tekintenek ma rá, mint napjaink legklasszikusabb német írójára. Ha valaki, úgy valóban ő talált rá az arany középpútra: tárgyban és előadásban egyaránt. Kristálytisztá, egyszerű és mégis nagyon szép stílusát és nyelvét mindenki elismeri. Régebbi könyvei közül talán legismertebb «Das rumänische Tagebuch» (1924). Ez a legnemesebb értelemben vett háborús irodalom: törzsorvosként járt az oláh hadszíntéren és az emberi szenvedés, nyomor és hősiesség új emberré formáló ereje csodálatos közvetlenséggel és egyszerűséggel szól hozzánk köny-

véből. Legújabb művével karácsonyra lepett meg bennünket: «Der Arzt Gion»-nal. Önéletrajzszerű volt már «Doktor Bürgers Ende» (1913) s ilyenek tetszik ez az «elbeszélés» is, mint regényét nevezi. Csakhogy bámulatos önmérsékléssel megalkotott művek ezek mind. Nincs itt fölösleges epizód: minden alak, minden esemény, minden szó a maga helyén van. Úgy nőtt ez az «Arzt Gion» mint valami pompás virág; arányos, tetszetős, erőltettség nélküli minden része. Kezdetben föl sem fogjuk szépségét és mély értelmét, annyira kristálytisztán egyszerű benne minden.

Gion orvos a mai önzésbe és ziláltságba vesző emberiségnek a megmen-